

ПРЕДАВАЊЕ ЕДВАРДА НАРДЕЉА ПРЕНО БЕОГРАДСНОГ РАДИЈА

(Наставак с 1. стране)

капиталистичких и велепосредничких група. На тај начин, задругарство може, у значајној мери, допринети једном напредном социјалном развоју и подизању благостања наших радних маса. То се нарочито тиче нашег земљорадничког задругарства.

Поред тога, у нашој земљи и даље постоји приватно-капиталистички сектор који заузима значајно место нашег привредног живота. Народна држава остварује, додуше, контролу и тога сектора, укључујући га, у одређеним границама могућности, у општи привредни план, али он се иначе развија у својим нормалним оквирима.

Било би погрешно мислити да су тај три сектора одједном кинеском зидом један од другог. Они, уствари, престајући у тај главне форме у развоју наше економије и дају печат целокупној социјално-економској структури наше Народне републике.

Познато је да из такве структуре произилазе многе супротности и да ће реакционарне силе у природи и даље покушавати да слабе економске позиције Народне републике и да поткопају саму народну власт. Било би, према томе, нависно мислити да смо ми већ доповиши у мирно престајању тај немир, али могућности бурни и опасни таласи друштвених супротности.

3. Трећа крупна промена у Југославији јесте нов однос између народа Југославије. Пропао је стари систем хегемоније великокрпских класа које су се опирале на реакционарне противародне врхове хрватске демократије и других народних Југославије. Федеративна Народна Република Југославија израза је из добровољног уједињења наших народа на принцип самоопредељења и равноправности. То уједињење иници су народи потписали својом везу, а применили самоопредељења и равноправности спровели су у пракси изграђивањем својих националних федералних јединица и своје заједничке федеративне државне заједнице. Тиме су створени сви услови за ликвидацију националних питања које је потресало и поткопавало стару Југославију.

То су, по моме мишљењу, три главне промене у нашим савезним државама Друге Народне Републике Федеративне Народне Републике Југославије морају чу доћи до израза, у првом реду баш ти елементи; те промене постаје су основа за изразд народа.

Разумљиво је, према томе, да народ Устава, на првом месту поставља питање Народне власти. Она је главна тековина народно-ослободилачке борбе и без те тековине не би се могла одржати ни једна друга.

У Федеративној Народној Републици Југославији, — каже народ Устава, — сва власт произилази из народа и припада народу.

Такву формулацију наћи ћемо и у неким другим уставима. Међутим, она може бити истинита и може одржати своју стабилност само онда, кад у власти заиста одлучује воља и захтев огромне већине народа, т. ј. негових основних радних маса. Та формулација, међутим, постаје прва фраза — кад само говорима фантасичку власт финансијског капитала.

Наш народ Устава даје јуну изјављујући нашим народним масама да власт бити народна и да је, и не само на рјечицама. Гаранција Народне власти је у јединству државне власти — од локалних органа до највиших државних органа.

Народ остварује своју власт јер ко слободно изабраћих представника својих органа државне власти, народних слободних, који су од месечних изборних одбора до скупштина народних републики и Народне скупштине ФНРЈ, настали и развили се у народно-ослободилачкој борби

против фашизма и реакције и који су основна тековина те борбе.

Тако каже пројекат Устава ФНРЈ. А то значи да је свакој држави народа, старој и не само на рјечицама, Органа државне управе непосредно у одговору претставничким органима народа, који су највиша власт на дојичној територији. На тај начин, широке народне масе могу се јединствено да прате и да контролишу рад органа државне власти и да активно учествују у њему.

Гаранција Народне власти састоји се у томе, што се сви претставнички органи бирају на основу општег, једнаког и непосредног изборног права, с таквим гласањем. Сви народи претставници, у свим органима државне власти, одговарају су за свој рад својим бирачима. Законом ће се предвидјети и могућност да бирачи опозову своје народне претставнике, ако прављале не врше своје обавезе према народу.

Гаранција Народне власти састоји се у томе, што свакој држави државне органе државне власти и који су у њој помозу у његовој одрани од привредне експлоатације. Гаранција демократских права народних маса јесте и уклањање свих могућих привилегија и томе са. И најзад, гаранција је и оружје, сила која се налази у рукама народној власти, снага која је изнишала из народа, која је дубоко народна јер се родила у данима најтеже борбе наших народних маса за слободу, опстанак и човјека достојну будућност.

Пројекат Устава, дакле, у јуној мери прихвата и гарантује народно-ослободилачку борбу — народну власт. Прихвата је и гарантује и у њеној садржини и у њеној форми. Нова Југославија је, према томе, народна држава, у којој одлучује воља огромне своје народне масе. Она је, међутим, не само формално-формална, већ самостално-самостална, урједљива у социјалном преуједињању наше Народне републике мишљеницом да у нашој народној републици одлучује и воља и интерес већине народа, т. ј. радног народа.

А баш то отвара пред нашим народним масама јуно перспективу. Једна од главних задатака Народне власти, која сада кад су по својој спољној форми, биле привидно демократске, обично су биле такве да су спречаваале могућност народне иницијативе и контроле. Међутим, форме наше Народне власти само по себи, помозу народним масама да се издигну из невиности, из таме, у којој су их бандити стари привреднички системи, — помозу им да развију свијест, да непосредно учествују у власти. Осим тога, Устав директно обавезује све органе државне власти да се у своме раду воде по начелу народних маса, ослањају на учешће народних маса у извршању свих текућих задатака и нарочито их обавезује на сарадњу с ергадним организацијама.

Наша воља Југославија, према томе, с правом може назив народне републике. Она је народна зато, јер у њој први пут у својој историји, заиста одлучује народ, т. ј. интересе огромне већине народа. У основу нашег друштвеног поретка. Устава, ни у тој погледу, не доноси никакав програм за будућност, јер то и није задатак Устава, он формулише постепене ставове, о коме сам прије говорио. Основне карактеристике економске системе нашег друштва урједљиве биле би следеће:

1. Устав признаје три облика властичности над средствима производње: државно, т. ј. општенародно, задругно и приватно. Народни је, да Устав говори о тим питањима, јер баш облик властичности над средствима производње, а не само начин њеног коришћења, је одлучујућа ствар одређује економску структуру.

2. Државни руководиоци привредног изградњом у земљи. Најважнији елемент тога руководства је општедржавни план.

3. Зајемљује се приватна својина над средствима производње, али приватна својина не може бити приврда државне контроле, како и целокупна спољна трговина. Помозу државне контроле, приватни привредни сектор може, у одређеним оквирима, бити укључен у слити државни план.

4. Приватна својина може се законито одржати, или експирирати, ако то траже слити народни интереси. У том случају закон одређује отиште.

5. Докажем привредном сектору напредује се нарочито важна улога. Заједно са задругарством, он престава подлогу такву општедржавног привредног плана. То је разумљиво, пошто је то извор будуће привредне изградње наше земље. У корист радних маса. Осим тога, јасно је да се приватно-капиталистички сектор не може подићи подорбно привредном плану.

6. Устав одређује важну мјесто задругарству. Али то никако не значи да можемо одбити идућу и почасти неке самосталне улоге у развоју наше економије. Такве идуће биле би штетне и доконе би у ствари догле, да би задруге прешле под економски утицај реакционарних сила. Задруге могу одиграти и одиграће своју врло позитивну улогу само у овековности с државним привредним сектором.

7. Устав даје држави низ обавеза у погледу заштите и помози радника и општег лика у најамном раду, а исто тако и ситних и средњих сељака и радних маса опште.

Све те карактеристике су одраз основних промена у нашим економским и социјалним позицијама народа. Очигледно је да се тај раја један социјалистички сектор, који ће, у еатри праксе и у тежим борбама, морати да докаже не само своју способност за живот, већ и своје предности у корист народа. И у томе ће, дакле, одражава она битног промјена економије о којој смо прије говорили.

Трећа тековина народно-ослободилачке борбе, коју Устав формулише и учвршћује, јесте равноправност наших народа, изградња државне заједнице наших народа на принцип федерације, како је то заклауло Друго заједнице АВНОЈ-а. У овом погледу, дакле, наша руковођи се држава привиднама.

1. Зајачити сеима народима Југославије равноправност и самосталност у рјешавању свих питања која немају општедржавни значај. Устава зато подробно наводи који развоји треба да буду у компетенцији самезних органа власти, односно за које послове самезни органи државне власти треба да дају само начелне одредбе и правни. У свим другим пословима републике самостално врше власт. На тај су начин јасно, и довољно подробно, означене компетенције самезних органа власти — с једне стране, и републиканских органа власти, с друге. Та промјена је несумњиво важна гаранција за наше народе и њихову равноправност.

2. Истовремено, наш Устава позлази с ставовишња, — које је и до сада било руковођа анија воље Југославије, — да једна Федеративна Народна Република Југославија мора бити свијана, јединствена заједница независних слободних државних народа и да је могла организовати помозу привредно и културно слабије развијеним републикама наше државне заједнице. Зато пројекат Устава, с једне стране, одређује ком-

петенције и права, а с друге јасно одређује међусобну одговорност по одних органа власти.

На тај су начин у потпуности обезбјеђени равноправност и нормални развој свих наших народа, а сад — јединство наше савезне државе.

У сва трију главних тековина ослободилачке борбе наших народа, који су у нашој Устава утврђене на првом месту, изиру и све остале одредбе Устава, као што су на пр. права и дужности грађана, организација државне власти, организација судства, јавног туђиштва, Југословенске армије итд.

Привредно је да су неке формулације широке и да на први поглед изгледају недогодно прецизне. Међутим, унутрашњи живот наше државе развија се, па ће се појавити све тежње промјене. Било би, дакле, штетно, ако би Устава у таквим питањима постављао сувиле услове који би брзо могли доћи у сукоб са развојном нашег стварног живота. Сасвим је јасно, да иницијатива не може дати формулације које би могае важити за вјечита времена. И то је један од разлога потребе да што шире масе учествују у дискусији по питањима пројекта Устава и да што активније разрађују главу по главу, чак на члан овог пројекта, стављајући своје мишљење у везу са питањима народног живота. Не може дати формулације које би могае важити за вјечита времена. И то је један од разлога потребе да што шире масе учествују у дискусији по питањима пројекта Устава и да што активније разрађују главу по главу, чак на члан овог пројекта, стављајући своје мишљење у везу са питањима народног живота.

Садржини Устава одговара формална, техничка страна Устава. Она се састоји из два дијела: први дио доноси основна начела. У ом дијелу даје политичка и социјално-економска структура и структура државне власти Народне Републике Југославије. У другом дијелу је, у складу с тим основним начелима, разрађено државно уређење.

Такве су основне карактеристике нашога нашег Устава. У ствари, то су истовремено основне карактеристике нове Југославије, наше Федеративне Републике Југославије. Које се држава у данима тежак борбе са иностраним фашистичким завоједжачима и са домаћим изданицима. Она се почела рађати која су пукле преу партизанске пушке, она је добила преу елементе која су били створени при народно-ослободилачким одборима, она се стварала из борбе, из нашег уједињавања јединства и братства међу нашим народима, добила је своју прву формалну потврду на Другом заједничком АВНОЈ-а у Јајцу; њу су старали наши бори који су ослободили наше градове и покрајине, који су, раме уз раме с Црвеном армијом, ослободили Београд, који су ослободили и главне градове наших данашњих република; градице су јасни радници и читав наш радни народ, који се одмах после ослобођења, гладали и пољепили, који на посао да би подигао из рушине своју отаџбину, коју је сада, први пут у својој историји, назвао својим и који је сада први пут заиста поставио његова отаџбина. Са да је наша. Федеративна Народна Република Југославија ту и ништа је јасно не може срушити. Наш народ знаме с пономом констатује да послије овога рата, при у Европи, доноси Устава своје народне државе, који од овега интереса и да је јасно, јединствена заједница независних слободних државних народа и да је могла организовати помозу привредно и културно слабије развијеним републикама наше државне заједнице. Зато пројекат Устава, с једне стране, одређује ком-

Ми знамо да ће реакционарне и неврјетљиве народе и демократије у нашој земљи и у иностранству бацити све мове клевете на наш Устава. Наше ће то само да учврсти на првом путу, јер ми знамо да он нику не зато, јер је наш Устава јасно истинске народне државе.

ПРЕГЛЕД ДОМАЊИХ ДОГАЂАЈА

Домисник ТАМУГА јавља из Рима да је савешњива полиција у Риму граничном подручју Аустрије и Италије открила велику црнорачан јански уред поводом чега је у хашпешко око 1.900 особа, у главном четника „Унитас“ и „Ванитас“ истину првог прошлости пуковника Вукотина, који је некад италијанске краљевне и биши аултурни двор, Истиче се и негова велика активност против покрета и владе маршала Тита, Вукотин је ухапшен кад се враћао из Лондона у Рим.

Финансијским законом из буџета Федерације Босне и Херцеговине у члану 16, министар финансија одлучио је да може по образованој поприједку доносити одлуке о исплати посебних награда и поемеја групама и појединцима, који су се нарочито истакли на послу дјачињих пољотворан и савестан рад који у групама и појединцима који допринесу уштеди материјала, великој продуктивности и побољшању производње одређене норме. Ове награде и премие исплаћиваће се на терет буџета резервних кредита.

Јесенска сјета у Босни и Херцеговини показала је до сада значајне успехе. План сјете остварен је у сарајевском округу за 75 посто, у тужевском за 80 посто, у добојском за 90 посто, у бихачком 78 посто и у бивалачком округу са преко 80 посто. У главним житијским подручјима Сemberија, Посавина и Лијежну Пољу, где су уследили били повољнији, сјетвени план је премашен. Министарство пољопривредне Влге уз помоћ задружкој околности набавило је и подијелило нареду 570 вагона сјемена омихних житарица, 4.500 мула и 6.000 путова. Овим успјесима много је допринио рад омладинских, женских и синдикалних организација, сарадња задружних савеза, сјетвених комисија и војних јединица.

Поводом државног пројекта раднички и напреднички штампарије „Вуљска пројавца“ позвали су на једномјесечно такмичење сва грађанска предузећа у повећању и побољшању производње и грађанске стручне наобразбе.

Наши исељеници из Америке заградили су патриотизм над десет дејачијих домова у Б. Х., кака би што властима око збрињавање наше дјеце. Распоред је направљен овако: дјеци дом Буре Вакоина (под Херцеговином) са 250 дјеце, који је резерван за дјецу из Крајине и оредњошколски дом са 250 дјеце, објект у Сарајеву, групи дјеце дом у Кошваљку са 400 дјеце, дјеци дом у Игњану са 200 дјеце, дјеци дом у Травнику са 250 дјеце, групи дјеци дом у Турбету са 500 дјеце, дјеци дом у Мостару са 250 дјеце, дјеци дом у Банји Луци са 400 дјеце, дјеци дом у Острошнику са 250 дјеце са 500 дјеце, дјеци дом у Лукавцу код Тузле са 250 дјеце.

Да би се на просвјетно културном раду у чачанском округу то стигло што више успеха, антифашистичке су поставиле зимско такмичење између срезова као и између појединих села. У ту сврху и стављене су табле на дрвеним стубовима и раскрпшеним седи, на којима се уписују резултати културнопросвјетног рада, нарочито успјеси агађафетских тежача у разним селима и срезovima.

Рад Уставотворне скупштине

Послије првог засједња Уставотворне скупштине на коме је донешена декларација о проглашењу наше доминаје Републиком, Уставотворна скупштина је наставила са радом 1. децембра.

Председник савезне владе маршал Тито је упутио Уставотворној скупштини оставку своје владе. На засједњу је текст оставке прочитао Јосип Видмар.

Уставотворној скупштини Федеративне Народне Републике Југославије.

Припремана влада која је имала част бити председник, била је створена у марту мјесецу ове године на основу споразума између Националног Комитета Ослобођења Југославије и краљевске владе у Лондону.

Један од главних њених задатака био је да припреми и спроведе изборе за Уставотворну скупштину. Влада је тај, као и остале задатке, извршила и ја могла овај високим дод да прими оставку владе како би се тим прије омогућило овом високом Народном представништву да изврши до краја све задатке које ова Уставотворна скупштина има пред собом.

30. новембра 1945. године
Београд

Председник Министарског савета Југославије, Федеративне Народне Републике Југославије: Јосип Броз Тито,

Затим је маршал Тито образложио оставку своје владе. За вријеме његовог говора сви последици да поздрављају, а на крају сви устају и бурно апладирају.

Након тога је добио ријеч народни посланик Скупштине народа Владимир Назор, у име посланика Хрватске, Димитар Влахов, посланик Македоније, др. Војислав Кесмановић у име Босне, Херцеговине, Јован Веселиновић, у име народних посланика Србије, Фрањо Љубељ, словеначки народни посланик.

Уставотворна скупштина је преко тих посланика казала да не прихвата оставку Савезне владе и да јој даје повјерење за њен даљи рад.

У име предједњаштва Привремене народне скупштине Моша Пјајде је поднио извјештај о њеном раду. Уставотворна скупштина је потврдила све одлуке и законе АННО и Привремене народне скупштине и изабрала своје предједњаштво:

За предједњаштво др. Ивана Рибара. За потпредједњаштво: Мошу Пјајде, Филипца Јапанца, Јосина Руса, Бурју Пушара, Димтра Влахова и Марка Вујачића.

За секретаријат: Милу Перунчића. За чланове предједњаштва: Јосина Броза Тита, затим Бана Андрејева, Владу Бакарића, Душана Бркића, Јосина Вилмара, Милована Виласа, Еварада Кардеља, Сретена Јуковића, Владу Земљана, Стевана Јаковљевића, Блана Јовановића, др Драгољуба Јовановића, Бориса Кичирича, Салу Косановића, Ђазара Кршиљског, др. Благоја Нешковића, Јашу Продановића, Александра Раиковића, Златана Сремца, Доброслава Томашевића, Фрања Фрола, Андрије Хербанца, Авду Хуму, Родољуба Чолаковића и Владу Шегрта.

Др. Иван Рибар се послије избора предједњаштва јавно за ријеч и у име њега захвалио скупштини на повјерењу. Он је између осталог рекао:

„Збога њених напориња како се извршава и извршаваће се у овом високом Дому, та воља биће нам уникјен једини, врховни закон, којем ћемо се ми из Предједњаштва Уставотворне скупштине у првом реду морати да покорavamo.“

На трећој заједничкој сједници оба Дома Уставотворне скупштине одлучили је нареду Уставотворне Народне Републике Југославије. Већ је подијелио Министарство за Конститутану уз образложење да га ставља на спеморудну дискусију.

Осуђени јатаци усташких банди

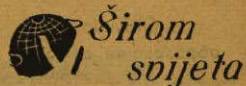
Пред Окружној народном судом у Банјој Луци наћи су се 22. новембра ове године усташки јатаци из Баније Луке и околце: Лукандра Маро, Садић Зоља, Филиповић Јво, Лукенда Метко, Орловач Мило и Орловач Марко, Јаковче Руџа и Буковче, Лопар Маро, Лопар Лиља и Лопар Андра из Берловаче, Дамјановић Јако из Трина, Блажан Стоје и Јајчевић Стоје, Дејачи Јакови, Губо Руџа из Сепице, Матић Манда, Орловач Јво и Орловач Анка из Јаблана. Они су мјесецма септембра и октобра о. г. крли и хранили усташку банду, по злу познатој Корча Анта и остале.

На расправи оптужени признају. То су махом трајци, осим учитељице Дамјане Драче, која је, као једна интелектуалка, имала и својим правним системом свом бандитском друштву да поштедица за његов даљијој дојачињак рад.

Суд леонидо оптужене на казну од 20 година до 4 године притисног рада и лишене слободе те ослободити оптужбе Орловач Јво и Анку из Јабланце, те Губо Руџа из Сепице, који су ипак кривни није била ниједна окрзана.

С свом бандитском групчићом била је повезана група у Банјој Луци. У тој другој групи, у којој су се нађе Снежковић Зора, Лидија Мур, Бивањски Мило, Јаковче из Сепице, Салковић, Томис Андела, познатицае у овом злоћачком пошти, осуђени су на осам година примудног рада и губитак политичких и грађанских права у трајану од двије године по издржаној казни.

Проглашење пресуде многобројна публика је поздравила с великом обрадовањем.

Петог децембра ове године навршило се девет година како је пријављено један од најзначајнијих и најпаметнијих докуманата на свијету, Стаљински Устав. У Стаљинском Уставу народи мнозмилионског Совјетског Савеза поставили су законе свога живота и рода, у великој социјалистичкој Отаџбини, земљи радника и солдира. Том приликом став Сојветски Савез прогласио је овај значајни документ. Друштво за културну сарадњу са СССР и Београд, заједно са својим федералним центрима пријелио је овај дан у свјана већим мјесетма наше Отаџбине. У Београду, у Рурском Одбору, о значају Стаљинског Устава говорио је предједњаштво Друштва за културну сарадњу Југославије са Совјетским Савезом и предједњаштво Народне владе Босне и Херцеговине Родољуб Чолаковић. У Банјој Луци Друштво за културну сарадњу са СССР приредило је свечану академију у Народном позоришту.

Наш посланик у Софији Никола Ковачевић приредио је у дворишту хотела „Борис Тито“ позориште за удматрцадњачке и селјачке из Софије и унутрашњости. Овом пријему присуствовао е и оснивач Отаџбинског фронта Георѓа Димитров, совјетски опномучени министар у Бугарској Кисанов са својим поданим, предједњаштво Савезничке комисије за истражује генерал-пуковник министар Ковачевић са својом ој и еле новј нашег посланства, представници бугарске радничке партије (комуниста) и Бугарског земљополитичког националног савеза и око стога удматрцадњачки и селјачки из Софије и унутрашњости. Пред осталим говорио је и Георѓа Димитров, који је између осталих рекао: „Судија на Бугарске лећ је то, тако је у здравјој и правлној снајној политици, који води“ Отаџбински фронт — вјечно пријатељство и братство са Совјетским Савезом и новом Југославијом, као и свим демократским слободолубима и народима, који се боре са британским и амејичким народима.“

На изборима који су овјх дана извршени у Албанији Демократски фронт на челу са Енвер Ходжом одирио је велику побједу. „Гласиоце је извјешено на једносаван начин, али у сваком случају потпуно слободно и тачно, псе у свом извјештају дописник „Народне берачке трибунале Рејмонд. Министар предједњаштво Албаније и врховни командант Албанске национале армије генерал-пуковник Енвер Ходжа, на конференцији штампе за стране новинаре који је одржао 5 децембра у Тирани, рекао је поред осталих: „Албански народ није био у отворном рату и за јаче који се га водили у рату и за који је сигуран да је га водити ка срећној будућности.“

Поводом сужења хитлеровским злоћинцима у Нирнбергу, представник америчке оптужбе Олдерман изриче оптужни материјал који је у вези са припремањем напаса на Чехословачку. На посланику који је Минхенски споразум. Како стоје познато, 29. септембра 1938 године, Удједнојено Краљевство и Француска закључише са Немачком и Италијом споразум који је предвиђао тада иступање Српске области Немачкој. Тај споразум Минхенски споразум, пошто је као отаџбински деска за немачку даљив агресити, послужило је као тврд за напад на Чехословачку и друге европске земље. Већ дио немачке маниране у Судетина био је под управом хитлеровског шпијана и агента оцхирна према Немачкој, као маршални у Чехословачкој за провоцирање познатог пласкашког хитлеровског напаса на Чехословачку.

Стручно образовање сељака

Сувишак радне снаге са села одлијева се у градове и посвећује раду у фабрикама, радионицима, канцеларijama. Ова радна снага, која остаје на селу, посвећује се привредној пољској привреди: партерству, пољарству, стојарству. У градовима се школује омладина у разним школама и на разне начине. И мадалидначарски почетник прима науку од свога мајстора и усавршава се. Сваког посао, сваки знањ тражи учене.

Најважнији послови у земљи са 80 posto сељака су без сумње пољопривреда. Али за сваки други посао се више школује, припрема и учи, него ли за пољопривреду. У новом добу нашег народног живота у овом периоду препродаја и обнова, мора се на свим странама прегрути да се обнови и препродаја овај знањ, онај посао од кога живи трг нашег свијета.

У овом препороду живота и рада на селу водеће мјесто заузимају пољопривредне школе. Али изах је мало. И још дуго времена неће их бити колико и основних школа. А сваки пољопривредник требао би да се шкољује у свом пољу, па да постане у њему мајстор, вјештак.

Има један други начин за то стручно образовање сељака: то су пољопривредни тежачи. Не морају такви тежачи да буду дужи и предочници неке кратке и практичне школе посебно за каменоване, посебно за прављење вјештачког савја, посебно о садњи воћа, посебно о топлим сејама и т. д. На таква двоједна (или троеједна) тежачије требало би да добу домаћини и домаћице или њихови најбољи помагачи у радњу, који се оно што практично чине, животи одамак и да проведу у дело на својој економији. Руководиоци таквих тежачија могу да буду најставнији пољопривредне, пољопривредни референти, управници расадника и слично.

Са тежаџа треба да сваки успешник понесе и по коју књиго о рационалним раду у пољопривреди.

Зимско доба је за то најповољније. Искористимо га.

M. J.

У BOSANSKOJ DUBICI JE ODRŽANA SVEČANA AKADEMIJA PO VODOM DRUGOG ZASJEDANJA AVNOJA

29. novembra održana je u Bos. Dubici u Domu kulturne svećana akademija povodom održanja drugog zasjedanja AVNOJA u Beogradu. Akademiji su bili prisutni svi mještani kao i seljac iz obližnjih sela.

Најпрже је наћ хор отпјевао државну химну „Hej Sloveni“, а потом је имао изводну речећ друћ Сулејман Ђералић.

Дућан Стоић, секретар ЈНП-а за срез В. Дубицу је у свом реферату у кратким цртама изио прво засједанје AVNOJA 27. XI, 1942. год., период између Првог и Другог засједанја од 29. новембра 1943. године. На крају је споменуо 11. новембар када су сви наши народи једном од највећих манифестација, глуменим куглицама, доказали да нема мјеста онаима који су нас изабавили и плаћали прије насј ослобођења. Наши народи неће нико преварити, јер се он сам освештао оком Народноослободилачке борбе.

За вриеме читања реферата другог ви су се преклидали с поклоњена маршалу Југославије Јосипу Брозу Титу, Републици и јединству свих наших народа.

По завршењу реферата измљна је из присутне публике пјевање Републиканка, коју су пјеваћ сви присутни другог.

Naše vlasti vode uspješnu borbu protiv pjegavca

Пошто одавно епидемије пјегавог тифуса харају у нашим околним, мора се у томе повести озбиљна рађања. Путан и активан пројативе народне масе треба упознати са свима здравственим проблемима. У ту сврху основане су здравствене секције по селма. Њихов задатак је да убрзају здравствено просвјештавање народа. Сваки срез добио је једног, или два лекара. Оправљене су многе здравствене зграде. Сада нас околним има шест државних болница и оправљених зградама, а двије су смјештене у приватним зградама. У овим болницама има око 500 кревета. Отворене су четри државне и двије приватне апотеке. Путан курсева створен је да др здравственог особља који се дао на сузбијање заразних болести, а нарочито пјегавог тифуса. Здравствене екипе, које су формиране по срезovima врсле су чистење, разубављње и купанје. За кратко вриеме чистење је и у нећем околним око шездана Лека, изкушено је око десет хиљада домова, а околним око педесет хиљада лека. Исто тако изкушено је око седам хиљада наших болница, једнако петсто хицеја која су још на опоравку у Sloveniji и извјештај брат зовотрвацима. Извршено је чистење мале дјецине прот великих болница Једна војна ескадр Прве армије много је по-

могле у овом послу. Пошље оваког рада пјегави тифус би је стално у опрадану, а већ у августу ове године успиели смо да локализујемо месовне епидемије пјегаваца на осамлине скучале.

За борбу против пјегавог тифуса у току ове зиме, формиране је околним кампања које се давати државне за рад на сузбијању пјегаваца. Поред ове кампање формиране су и срезске комисије, а као органи активног рада на сузбијању ове опасне болести на околним које се састоје од лекара и здравствених створене су околним и срезске створене особља. Све ове екипе снабђене су потребним бројем бурди, чепчевом опремом за смјештање околним, дезинфекционим средствима као и лековима. Дета су потребна употребива да се спреме изолационе просторнице болничким ивјештајима која обухваћују од пјегаваца. Исто тако дета су употребива среским народним одборима да сваки у свом срез оснује двије до три амбуланте које ће лекари обилазити једном или два пута седмично.

Пољачним радом на стварању вјештег и средњег медицинског кадрна наша здравствена политика постиће ће још веће успијеће.

Dr. S. Fabijanić

HRVATSKA I BOSANSKA DUBIČNA SU ZAJEDNIČKI MANIFESTOVALE FEDERALNOJ NARODNOJ REPUBLICI JUGOSLAVIJI

Становништво Хрватске и Босанске Дубице с нестрпљиве је дочекало дан засједанја Уставотворне скупштине. Бех око полне народ се скупљило око својих јавних скупштина, радио апарата и чекао приходе на Скупштину. Како се приближила ноћ, народ је постајао све нестрпљивији и почео је приговарати: „Не ћемо дочекати данас оно што „У очекивању, нећемо чути ријеч којом је најмилија и ни коју смо испустили за све прилике у току рата.“ Иако је била наступила ноћ, нико је било вријеме за вечеру, народ није напуштао мјесто крај радио апарата. Одједном затрзи са свих страна, народ напусти своја мјеста крај апарата и почне викати уздицом: „Живјела Ф. Н. Р. Југославија!, а

затим су настала групна питања и одговори: „Шта смо добили?“ „Републику!“ „Јако смо је добили?“ „Не вољуј бољом него највећим политичким лидерима.“ То је и зв било тако јединствено као да се за то спремамо још дуже времена. Преко увекот мјеста зичу се на Хрватске Дубице пјесма, музика и песме... Долазе нам браћа из Хрватске. Настаје гласње. Дешло их неколико стотина да манифестују заједнички најнајретнији дан, поглављешке наше земље Народном Републиком. На то заједничком манифестовању, поред осталих говорника, говорила једу урваница Катa Голворшић, претједница АФВ-а из Загреба.

О. З.

У Вазној Луци је отворена радницај књићница „Веселина Маслеша“

Од двадесет петог новембра отворена је у згради Радничког дома радницај књићница „Веселина Маслеша“. Прије рата у саставу радничког културног друштва „Политичка радња“ је библиотека која је била веома позната у граду. И поред свих полицијских и других издашних протураторних власта, које су нарочито настале да онемогуће за све прилике у току рата. Иако је била наступила ноћ, нико је било вријеме за вечеру, народ није напуштао мјесто крај радио апарата. Одједном затрзи са свих страна, народ напусти своја мјеста крај апарата и почне викати уздицом: „Живјела Ф. Н. Р. Југославија!, а

Много књића нових издања пољонили је драгарица пољонилу другог Веселина Маслеша. Оно су јунацима из хонора за штампање судије „Млада Босна“ и „Везовар Марковић“. Књићница је до сада примила 2 пута по неколико десетина књића. Ту су сабрана дела Лењина, Сталина, и сабрана дела совјетске совјетске, наши домаћи писци. Вриједност ове пољониле је велика. Сва мја књићница није до сада имала ни једна територија средстава да ји сама набавља. Другарица Маслеша је овјих дана поново послала књије и у поштом обещала да ће ји и даље слаћ, док не сачти honorar од оменхитијих дијела, која су по ослобођењу обављена у Београду.

Месно синдикатно вјеште и на овом мјесту забављати другарица Маслеша. Овај примјерни вест треба не само поздравити, него и високо јаснућ.

Јарослав Кољешко

Академија Друштва за културну сарадњу са СССР-ом у Бањој Луци поводом деветогодишњине Стаљинског Устава

У уторак 5. овог мјесца у Најродном позоришту у Бањој Луци одржана је културну сарадњу са Совјетским Савезом одржао је прво успијељу и добро посвећене академиј поводом деветогодишњине проглашења на свијету најдемократичнијег Устава СССР-а.

У програму су учествовали: пјевачки хор жељезничара, који је отпјевао совјетску химну и химну „Hej Slovenija“, културно уједињени хор „Пјесмај који је отпјевао пјесму „Уз Тита и Стаљина“. Војна музика отпјевала је музички комад „Украинско потпурије“. Ратко Сарић глумач рецитовао је пјесму Мајакоског „Совјетски пасош“ и др. Александар Стајнић одржао је пуљонаро и врло успијељо предавање о Совјетском Уставу.

Совјетски Савез је данас највећа сила на свијету, а његов Устав најдемократичнији и најлибералнији.

Ов констатра резултат вех по стигнућу тековина борбе социјализма, чија је формула: „Од сваког према његовим способностима, свако према његовом раду.“

За разлику од Устава капиталистичких држава, чија је основа власништво на земљи, шумама, пре дућинама и сретствима произвођача нећа произидај из експлоатацијај човека по човека, мањине власника на производним сретствима, над великом већином радног народа, — совјетски Устав пољонил од чинице да побједу социјализмај друштвеног система над капиталистичким. Наиме, од социјалистичког власништва на сретствима произвођача, даље од ликвидацијај незапослености и објезде, од права на рад, на одмор, на просјекту и т. д.

Пољонил од чинице да у совјетском друштву нема антагонистичких класа, није однова капиталистичког друштва, већ пољониле само двије мељубосне неборбене, радне, користе класе радника и сељака.

Сви народи СССР-а без обзира на језик, расу, културу, вјеру, бројчаност, моћ, и т. д. су равноправни чланови своје државе.

Пољожај грађанина Совјетског Савеза не одређује ни његов полоју у друштву, ни пољо, ни његово ствље, ни наобраба, ни националност, већ једино рад и лична способност.

Оснот Устава је једнакост свих држављана Совјетског Савеза, које је једино могућа у социјализму гдје нема ни гласа, ни њихових најмилија, ни властели, ни њихових извођача, вех су сви грађани равноправни пред законом слободних судија и народа.

Поводом деветогодишњине Стаљинског Устава Друштво за културну сарадњу са СССР-ом у дијелу нашеј земљи приредило је свечане академије, па и у Бањој Луци са жељом да наши народ упозна са најдемократичнијим законом свијета — Совјетским Уставом.

Ђ. С.

VJESTI IZ SUDA

На усуднијим јавним расправима одржаном 1. XII. о. з. пред јавним најродним судом у Бањој Луци кажњени су збој злоупотребе и привредне саботаже: 1. Смаллајчак Јакуб, софер из Баниа Луке на четри мјесца присиљног рада као и на конфискацију 25 кг. кријанцареног шећера.

2. Хрустић Јакоб, софер из Баниа Луке, на четири мјесца присиљног рада.

3. Беланић Радоз из Баниа Луке за 3 мјесца присиљног рада и конфискацију 33 метра кријанцареног платна, и 17 килограма марамца.

4. Лишћ Дерић из Баниа Луке на 15 дана присиљног рада.

НАЦРТ УСТАВА Федеративне Народне Републике Југославије

I дио: Основна начело

ПРВА ГЛАВА

ФЕДЕРАТИВНА НАРОДНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА

Члан 1. — Федеративна Народна Република Југославија је савезна народна држава републиканског облика, заснидена равноправних народа, који су слободно изразили своју вољу да остану уједињени у Југославију.

Члан 2. — Федеративну Народну Републику Југославију сачињавају: Народна Република Србија, Народна Република Хрватска, Народна Република Словенија, Народна Република Босна и Херцеговина, Народна Република Македонија и Народна Република Црна Гора.

Народна Република Србија има у свом саставу Аутономну покрајину Војводину и Аутономну Косовско-метохијску област.

Члан 3. — Државни тло Федеративне Народне Републике Југославије представља поље ограничено са два споја житног класа. Спојови су на два повезани траком на којој је исписан датум 29 новембар 1945. Између врхова класа налази се петокрака звијезда. Усред поља налази се пет буквица косо положених, чији се пламенови спајају у један сјајан пламен.

Члан 4. — Државна застава Федеративне Народне Републике Југославије састоји се из три боје: плаве, бијеле и црвене, са црвеним петокраком звијездом у средини. Однос ширине и дужине заставе је један према два. Боје заставе су положене хоризонтално дозно и то овим редом: плаво, бијело и црвено. Свака боја заузима једну трећину простора висине заставе. Звијезда има правоугаони облик, црвена је и оивичена златом (жутим ивицом). Средашња тачка звијезде поклапа се с тачком у којој се сijekу дијагоналне заставе. Горњи крај звијезде улази до половине плаве боје заставе, тако да доњи врхови звијезде добијају одговарајуће мјесто у црвеној боји заставе.

Члан 5. — Главни град Федеративне Народне Републике Југославије је Београд.

ДРУГА ГЛАВА

НАРОДНА ВЛАСТ

Члан 6. — У Федеративној Народној Републици Југославији сва власт произилази из народа и припада народу.

Народ остварује своју власт преко слободно изабраних представничких органа државне власти, народних одбора, који су из мјесних народних одбора до скупштине народних република и Народне скупштине Федеративне Народне Републике Југославије настали и развијали се у народно-слободилачку борбу против фашизма и реакције и који су основна тежишта те борбе.

Члан 7. — Све органе државне власти, народне одборе и скупштине, бирају грађани на основу општег, једнаког и непосредног изборног права тајним гласањем.

Народна представници у свим органима државне власти одговорни су својим бирачима. Законима се прописују у којим случајевима и под којим условима грађани могу и опозвати своје народне представнике и прије истека рока за који су изабрани.

Члан 8. — Сви органи државне власти врше власт на основу Устава ФНРЈ, Устава појединих народних република, закона Федеративне Народне Републике Југославије, закона народних република и опћих прописа виших органа државне власти.

Сви акти државне управе и народних судова морају бити основани на закону.

ТРЕЋА ГЛАВА

ОСНОВНА ПРАВА НАРОДА И РЕПУБЛИКА

Члан 9. — Сувереност народних република у саставу Федеративне Народне Републике Југославије ограничена је само правима, која су овим Уставом дата Федеративној Народној Републици Југославији.

Федеративна Народна Република Југославија заштитиће и брани суверена права својих народних република.

Федеративна Народна Република Југославија штити сигурност и друштвено и политичко уређење својих народних република.

Члан 10. — Сваки акт улера против суверености, равноправности и националне слободе народа ФНРЈ и њихових народних република јесте противуставан.

Члан 11. — Свака народна република има свој Устав, који доноси самостално. Устав народне републике мора бити у сагласности са Уставом ФНРЈ.

ЧЕТВРТА ГЛАВА

ДРУШТВЕНО-ЕКОНОМСКО УРЕЂЕЊЕ

Члан 14. — Сретства за производњу у ФНРЈ јесу опћенародно имовина у рукама државе или имовина народних задружних организација или имовина приватних физичких или правних лица.

Сва рудна и друга блага у земљи, воде, извори природне снаге, сретства жељезничког и вазног промета, пошта, телеграф, телефон и радиопредајници јесу народна имовина.

Спољна трговина јест под контролом државе.

Члан 15. — У циљу заштите животних интереса народа, подизања народног благостања и правичног искориставања свих привредних могућности и снага, држава даје правца привредном животу и развоју путем општег привредног плана, остварујући општу контролу над приватним сектором привреде.

У остваривању општег привредног плана и привредне контроле држава се ослања на сарадњу синдикалних организација радника и радничких и других народних организација.

Члан 16. — Управљање и расподјела опћенародног имовиног одређење се законом.

Опћенародна имовина своји под нарочитом заштитом државе.

Члан 17. — Држава поседује нарочиту пажњу и пружа помоћ и олакшице свима обрелима народног задружства.

Члан 18. — Зајамује се приватно власништво и приватна подузимљивост у привреди.

Нико не смије употребљавати право приватног власништва на штету народне заједнице.

Приватно власништво може се ограничити или експропријети, ако то тражи опћи интерес, али само на основу закона и уз законску накнаду власнику.

Члан 19. — Земља припада онима, који је обрађују.

Закон одређује, може ли и колико земље имати установа и лице, које није земљорадник.

Не може бити великих земаљских посјела у приватним рукама ни по коме основу.

Максимум приватног земаљског посјела одређује закон.

Држава нарочито заштитиће и помаже малог и средњег сељака.

Члан 20. — Привредници и другим мјерама држава помаже радни народ, да се уједини и организира у циљу обране од привредног изарабљивања.

Држава заштитиће лица у најамном радном односу осигурањем прва удруживања, ограничењем радног дана, одређивањем минималних надница (плата), социјалним осигурањем и заштитом права на плаћени годишњи одмор, једнаки су пред законом и дужи су придржавати се Устава и закона.

ПЕТА ГЛАВА

ПРАВА И ДУЖНОСТИ ГРАЂАНА

Члан 21. — Сви грађани Федеративне Народне Републике Југославије једнаки су пред законом и дужни су придржавати се Устава и закона.

Не признају се никакве привилегије по рођењу, имовном стању и ступњу образовања.

Члан 22. — Сви грађани Федеративне Народне Републике Југославије равноправни су без обзира на народност, расу и вјероисповијест.

Сваки акт, којим се грађанима дају привилегије или чини ограничења права на основу разлике у народности, раси или вјери, као и свако проповедање националне расне или вјерске мржње и раздора, противно је Уставу и кажњиво.

Члан 23. — Сви грађани без разлике спола, народности, расе, вјероисповијести, ступња образованости и мјеста становања, који су навршили 18 година старости, имају право да бирају и да буду бирачи у све органе државне власти.

Грађани, који се налазе у редовима Југославенске армије имају право да бирају и да буду бирачи као и остали грађани.

Бирачко право је опће, једнако и непосредно и врши се тајним гласањем.

Не уживају бирачко право лица под старатељством, лица која су судском пресудом лишена грађанских права у врсмену док дјеловане пресуде траје и лица која на основу савезног закона изгубе бирачко право.

Члан 24. — Жене су равноправне са мушкарцима у свим областима привредног, државног и друштвеног живота.

За једнак рад жене имају право на једнаку наплату као и мушкарци. Жене уживају једнака права социјалног осигурања.

Држава нарочито заштитиће интересе матере и дјетета правом на плаћено отсуство прије и после рођења, оснивањем породичног, дјечјих домова и обданишта.

Члан 25. — Грађанима је зајамчена слобода савјести и слобода вјероисповијести.

Црква је одвојена од државе.

Вјерске вјероисповијести слободне су у својим вјерским пословима и у вршењу вјерских обреда.

Члан 26. — Брак и породица су под заштитом државе. Држава уређује правне односе брака и породице својим законима.

Пунољанни брак може се закључити само пред надлежним државним органима. Грађани могу склопити поред грађанског брака и црквени брак по прописима своје вјере.

Сви брачни спорови спадају у надлежност народних судова.

Родитељи имају према дјети рођеној или браку исте обавезе и дужности као и према брачној дјети. Ванбрачна дјеца имају једнака права са брачним.

Члан 27. — Грађанима се зајамује слобода штампе, говора, удруживања, зборава, јавних скупова и манифестација.

Члан 28. — Зајамује се неприкосновеност личности грађана. Нитко не може бити задржан у притвору дуже од три дана без рјешања суда или без одобрења јавног тужнога.

Нитко не може бити кажњен за кривично дјело без одлуке надлежног суда, довијете на основу закона, којим је одређена надлежност суда и кривично дјело.

Казне се могу установити и изрицати само на основу закона.

Нитко, ако је достигао државним органима не може бити суђен, а да није по закону саслушан и на прописан начин позван да се брани.

Органи државне управе могу изрицати казну лишења слободе за обичне прекршаје правних прописа у границама, које су одређене законом.

Ниједан држављанин не може бити прогнан из земље нити у земљи из свог боравишта осим у случајевима прописаним законом.

Члан 29. — Стан је неопходан.

Нитко не може ући у туђи стан или просторије, ни вршити претрес против воље њиховог имоца без законом предвиђеног рјешања.

Претрес се може вршити само у присуству два свједока. Претресу има право присуствовати и лице, чији се стан претреса.

Члан 30. — Неповредна је тајна писима и других сретстава опћења, осим у случају кривичне истраге, мобилизације и ратног стања.

Члан 31. — У Федеративној Народној Републици Југославији уживају право уочишта странци држављани протјерани због заглављања за демократију, национално особине, права радног народа и слободу научног и културног рада.

Члан 32. — Сваки грађанин дужан је да ради по својим способностима; тко не даје заједници, не може од ње ни примати.

Члан 33. — Свама грађанима једнако су доступне под законским условима све јавне службе.

Дужност је грађана, да свјесно обављају јавне дужности, за које су изабрани или које су им повремене.

Члан 34. — Држава се стара, да ратним инвалидима осигури достојан живот и бесплатно опорављавање за рад.

Децна падих бораца и жртава рата под нарочитим су старањем државе.

Члан 35. — Држава се стара за здравље народа организацијом и контролом здравствене службе, болница, санаторијума, диспанзија и опоравилишта.

Члан 36. — Осигурава се слобода научног и уметничког рада.

Држава помаже науку и уметност у циљу развоја народне културе и народног благостања.

Члан 37. — У циљу подизања опће културе народа, држава осигурава да школе и друге просвјетне установе буду доступне свима својенима народа.

Школе су државне. Само законом може се допустити оснивање приватних школа, а њихов је рад под контролом државе.

Основна настава је обавезна и бесплатна.

Школа је одвојена од цркве.

Члан 38. — Грађани имају право моље и петиције органима државне власти.

Против свих незаконитих и неправилних рјешења органа државне управе, као и штетних поступака службених лица, грађани имају право жалбе.

Члан 39. — Сваки грађанин има право да глуми надлежном суду службених лица за кривина дела учињена у службеном раду.

Члан 40. — Грађани имају под законским условима право да захтевају од државе и службених лица накнаду штете, која им се учини незаконитим и неправилним вршењем службе.

Члан 41. — Војна обавеза грађана је опћа. Обрана домовине највиша је дужност и част сваког грађанина.

Члан 42. — Пореска обавеза грађана је опћа и сразмерна њиховој привредној снази.

Јавне службе и особине од њих установљивају се само законом.

Члан 43. — У циљу заштите слобода зајемних овима Уставом, незаконита је и кажљива употреба грађанских права са намером да се промени уставног поретка Федеративне Народне Републике Југославије.

II дио: Државно уређење

ШЕСТА ГЛАВА

ФЕДЕРАТИВНА НАРОДНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА И НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ

Члан 44. — Федеративна Народна Република Југославија врши све послове, који су јој дати у надлежности Уставом.

У надлежност Федеративне Народне Републике Југославије спадају:

- 1) измене и допуне Устава ФНРЈ, старање о њеном извршењу и осигурање сагласности Устава ФНРЈ са Уставом ФНРЈ;
- 2) примјене нових република, као и одобравање оснивања нових аутономних покрајина и аутономних области;
- 3) разграничење између република;
- 4) преговарање Федеративне Народне Републике Југославије у међународним односима, склапање међународних уговора;
- 5) питања рата и мира;
- 6) опће руководство и контрола трговинских односа с иностранством;
- 7) послови народне обране и државне сигурности;
- 8) железнице, зрачни промет, поштомски саобраћај и рјечни бродарство;

- 9) пошта, телеграф, телефон и радио;
- 10) савезно држављанство;
- 11) исељеници и усељенички послови, правни положај странаца;
- 12) опће државни привредни план;
- 13) савезни буџет; одобрење општедржавног буџета и завршног рачуна; врховна контрола извршења општедржавног буџета;
- 14) новчани и кредитни систем; заједничане савезних зајмова, деизани и валутни односи; послови издаваштва, издаваштво, издаваштво, деизани и валутни односи; послови издаваштва, издаваштво, издаваштво, деизани и валутни односи;
- 15) патенти, жигови, модели, мере, текови и драгоценци метали;
- 16) старање о ратним инвалидима;
- 17) амнестија и помиловање по дјелима пореда савезних закона;
- 18) финансијска, индустријска, рударска, грађевинска, трговачка, шумска и пољопривредна подухва општедржавног значаја;
- 19) путевни, рјечни, водени, канални, морске и рјечне луке, опће државног значаја;
- 20) законодавство о распоједи прихода на савезни буџет, буџете република и буџете аутономних и административних територијалних јединица;
- 21) законодавство о уређењу судова, начела приватног права, кривични закони, законодавство о грађанском, извршном, ванпарничном, кривичном и опће управном поступку и личном стању грађана;
- 22) основно законодавство о раду, радњанима и социјалном осигурању;
- 23) доношење опћих начела за законодавство и руководства република у области социјалног старања, грађевинарства, јавних зграда, здравља, здравља, искористивања природног блага, шума и водних снага, привредног пословања, поштарства, радиоиндустрије и организације државне власти.

Републике могу саме у овим пословима доносити државне законе.

Начела ових послова врше народне републике своју власт самостално.

Члан 45. — Савезни закони важе на читавој територији Федеративне Народне Републике Југославије.

У случају разимомнажења између савезних закона и закона република, примјену се савезни закони.

Територија Федеративне Народне Републике Југославије састоји се из територија њених република и чини јединствено државно и правно подручје.

Члан 46. — Промет робе између република је слободан и не може се ограничити законима републике.

Члан 47. — Акти и исправе државних органа једне републике имају једнаку важност у свакој републици.

Члан 48. — За грађане Федеративне Народне Републике Југославије је установљена се јединствено савезно држављанство. Сваки држављанин народне републике истовремено је држављанин ФНРЈ.

Сваки држављанин једне републике ужива у свакој републици иста права као и њени држављанини.

СЕДМА ГЛАВА

НАЈВИШИ САВЕЗНИ ОРГАНИ ДРЖАВНЕ ВЛАСТИ

а) НАРОДНА СКУПШТИНА ФНРЈ

Члан 49. — Народна скупштина ФНРЈ јесте врховни орган државне власти Федеративне Народне Републике Југославије.

Члан 50. — Народна скупштина ФНРЈ састоји се из народног и државног савјетника и врши сва ова права, која припадају Федеративној Народној Републици Југославији, укључујући Уставом нису дати у надлежност Председ, Народне скупштине ФНРЈ или савезној влади.

Члан 51. — Законодавну власт у области из надлежности Федеративне Народне Републике Југославије врши савјешито Народна скупштина ФНРЈ.

Члан 52. — Народну скупштину ФНРЈ сазивавају два дома — Савезно виђење и Виђење народа.

Члан 53. — Савезно виђење бирају сви држављани Федеративне Народне Републике Југославије. На свакој 60.000 становника бира се по један посланик.

Члан 54. — Виђење народа се бира по републикама, аутономним покрајинама и аутономним областима. Грађани сваке републике бирају по 30, аутономне покрајине по 20, а аутономне области по 15 посланика.

Члан 55. — Нитко не може бити истовремено посланик у оба дома Народне скупштине ФНРЈ.

Члан 56. — Народна скупштина ФНРЈ бира се на четири године.

Члан 57. — Оба дома Народне скупштине ФНРЈ једу равноправна.

Члан 58. — Домови Народне скупштине ФНРЈ засидају по прилици одвојено.

Засидања Савезног виђења и Виђења народа отварају се и ваљку чују једновремено.

Члан 59. — Савезно виђење бира председника, три потпредседника и два секретара.

Виђење народа бира председника, три потпредседника и два секретара.

Председници руководе сједницама државног и њиховим радом на основу пословника.

Члан 60. — Засидања Народне скупштине ФНРЈ једу редовна и ванредна и сазивају се указом Председника Народне скупштине.

Редовна засидања сазивају се два пута годишње и то 15. априла и 15. октобра. Ако Народна скупштина не буде сазивана у овим роковима може се сама састати и по указу Председника.

Ванредна засидања сазивају се кад Председник Народне скупштине ФНРЈ знаје да је потребно, кад то тражи једна од република преко свог врховног органа државне власти, или кад то затражи једна грешина посланика једног од домова.

Члан 61. — Оба дома Народне скупштине ФНРЈ засидају у заједничкој сједници само када је то овим Уставом нарочито одређено или кад то рјеше оба дома.

Заједнички сједницама Народне скупштине ФНРЈ претједњавају назичајено председници домова.

Члан 62. — Сваки дом прописује себи пословник, а Народна скупштина ФНРЈ пословник за заједничке сједнице.

Члан 63. — Законски приједлог може бити подијелит истом или другом дому Народне скупштине ФНРЈ.

Ниједан законски приједлог не може постати закон, ако није изгласан већином гласова у оба дома на сједници на којој је присутна већина посланика сваког дома.

Ако се сагласност не постигне, предмет се подноси координационом одбору Народне скупштине ФНРЈ, у који улази исти број чланова и једног и другог дома.

У случају да се у координационом одбору не постигне сагласност или ако један од домова одбие приједлог, повладењено од координационог одбора, домови поново приједњавају о митивном предмету овим редом, који је предочио приједлог расправљати.

Ако се на овом пута не постигне сагласност Народна скупштина ФНРЈ не се распустили.

Указ о распустињу садржаће и расписивање нових избора.

Члан 65. — Закони, које изгласа Народна скупштина ФНРЈ, објављују се на језицима свих народних република.

Члан 66. — Закон стапа на снагу осмог дана по објављивању у Службеном листу, ако самим законом није другачије одређено.

Члан 67. — Савезно виђење и Виђење народа бирају нарочито од боре, којима потврђивају одређене послове.

Сваки дом на првом засидању бира верификациони одбор, који испитује посланичке пуномоћи.

Сваки дом на приједлог верификационог одбора потврђује или поништава пуномоћи посланика.

Члан 68. — Народна скупштина ФНРЈ и сваки од њених домова могу вршити вјетке о питањима опћег значаја према својим амтним областима.

Сви државни органи дужни су испуњавати захтеже амтних одбора у погледу испуњавања њених и прикупљања доказа.

Члан 69. — Посланици Народне скупштине ФНРЈ уживају имунитетску права.

Посланици не могу бити ухапшени итаже притвру њих може доврети судски поступак без одобрења дома коме припадају или Председника Народне скупштине ФНРЈ.

Члан 70. — Народна скупштина ФНРЈ може у случају рата и сличних изванредних прилика прогласити период рата, све док то стање не прогласи изјавом опћом и врши која је изабрана.

Народна скупштина ФНРЈ може одлучити да се распусти и прије истека периода, за који је изабрана.

Члан 71. — Избори за нову Народну скупштину ФНРЈ морају бити расписани прије истека последњег дана периода, за који је изабрана.

Од дана расписивања Народне скупштине ФНРЈ до дана избора нове Народне скупштине ФНРЈ не може потећи више од три мјесечна ни мање од два мјесеча.

Члан 72. — Народна скупштина ФНРЈ врши измјене и допуне Устава.

Приједлог за измјени и допуну Устава могу подијети: Председничко Народно скупштинско ФНРЈ, Савезне владе или трећина посланика једног од домова.

Приједлог, да се приступи измјени или допуни Устава треба да буде прилиан у сваком дому већином гласова.

Предложена измјена или допуна Устава усвојена је ако за њу гласа апсолутна већина од целокупног броја посланика у сваком од домова.

б) ПРЕТСЈЕДНИШТВО НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ФНРЈ

Члан 73. — Народна скупштина ФНРЈ бира Председништво Народне скупштине ФНРЈ на заједничкој сједници оба дома. Председништво Народне скупштине ФНРЈ састоји се од председника, шест потпредседника, два секретара и 26 чланова.

Члан 74. — Председништво Народне скупштине ФНРЈ врши оне послове:

- 1) сазива засједане Народне скупштине ФНРЈ;
- 2) распушта Народну скупштину ФНРЈ у случају несагласности домова о законском приједлогу;
- 3) расписује изборе за Народну скупштину ФНРЈ;
- 4) даје обавезна тумачења о сагласности закона са Уставом ФНРЈ уз накнадну потврду Народне скупштине ФНРЈ;
- 5) даје обавезна тумачења савезних закона; издаје указе;
- 6) проглашује изгласане законе;
- 7) врши право помиловања према прописима закона;
- 8) додјелује одликовања и почасна звања ФНРЈ на приједлог председника Савезне владе и министра народне одбране;
- 9) ратифицира међународне уговоре;
- 10) поставља и опозива амбасадоре, извјешне посланике и аутоматичне посланике у страним државама на приједлог Савезне владе;
- 11) прима акредитивна и опозивна писма дипломатских представника страних држава;
- 12) проглашује општу мобилизацију и ратно стање у времену између два засједана Народне скупштине ФНРЈ, и то у случају оружаног напада на ФНРЈ;
- 13) поставља и разрешава на приједлог Председника Савезне владе поједине савезне министре у времену између два засједана Народне скупштине ФНРЈ;
- 14) одређује замјенике министара на приједлог Председника Савезне владе;
- 15) установљава на приједлог Председника Савезне владе комитете у оквиру владе и именује њихове руководиоце;
- 16) одређује на приједлог Савезне владе, која су подужећа од одређеног значаја под непосредном управом министарства односно комитета Савезне владе;
- 17) расписује народни референдум у вјештаима из надлежности ФНРЈ на основу одлуке Народне скупштине ФНРЈ или на приједлог Савезне владе;

Указе Председништва Народне скупштине ФНРЈ потписује председник и секретар.

Члан 75. — Председништво Народне скупштине ФНРЈ за свој рад одговара Народној скупштини ФНРЈ. Народна скупштина може опозвати Председништво и изабрати ново, као и разрешити дужности поједине његове и изабрати нове и прије истека времена, за које су изабрани.

Члан 76. — У случају расписивања Народне скупштине ФНРЈ Председништво врши дужност све до избора новог председништва Народне скупштине ФНРЈ.

Председништво сазива новонабрану Народну скупштину и то најкасније мјесец дана од дана извршних избора.

ОСМА ГЛАВА

ОРГАНИ САВЕЗНЕ ДРЖАВНЕ УПРАВЕ

Члан 77. — Највиши извршни и надлежни орган државне власти Федеративне Народне Републике Југославије јесте Савезна влада. Савесну владу именује и разрешава Народна скупштина ФНРЈ на заједничкој сједници оба дома.

Савезна влада одговара и полаже рачун о својем раду Народној скупштини ФНРЈ. У времену између два засједана Народне скупштине ФНРЈ Савезна влада је одговорна и полаже рачун о својем раду Председништву Народне скупштине ФНРЈ.

Члан 78. — Савезна влада ради на основу Устава и савезних закона. Савезна влада доноси уређе за примјену закона и уређеба на основу нарочитог законског овлашћења, као и обавезна упутства ради извршења савезних закона. Она се стара о тачном извршењу савезних закона.

Уређе, упутства и рјешења Савезне владе потписују Председник владе и надлежни министар.

Члан 79. — Уређе и упутства Савезне владе су обавезна на читавој територији ФНРЈ.

Члан 80. — Савезна влада усмјерава и усклађује рад савезних министарства, комисија, комитета и других надлежних и Установа, које се налазе под њеним непосредним руководством и надзором.

Савезна влада се стара о припреми и остварену општедржавног привредног плана и буџета; руководи кредитним и новчаним системом; подијели све потребне мјере за осигурање и заштити уставног поретка и грађанских права; руководи опшом организацијом Југословенске армије; руководи одржањем односа са страним државама; стара се о мијењу руковођи одржањем односа са страним државама; стара се о испуњењу међународних уговора и обавеза; рјешава о законским приједлозима владе и појединих министара, који се подносе Народној скупштини ФНРЈ; прописује централне уређење министарства и под ређених установа; и сазива комисије и установе у циљу спровођења привредних, обрадбених и културних вјера.

Члан 81. — Савезну владу сачињавају председник, потпредседници, министри, председник савезне планске комисије, председник савезне контролне комисије, председник комитета за високе школе и науку, председник комитета за заштиту народног здравља, председник комитета за социјално старање.

Чланови Савезне владе полажу прије ступања на дужност заклетву пред Председништво Народне скупштине ФНРЈ.

Члан 82. — Председник Савезне владе представља владу, председава сједницама и руководи радом владе.

Члан 83. — Чланови Савезне владе се налазе на челу одређених грана државне управе.

Савезна влада може имати и министре без ресора.

Члан 84. — Чланови Савезне владе су кривично одговорни за повреду Устава и закона при вршењу својих дужности.

Они одговарају за штету, коју учине државне незаконитим радом. Ближе одребе о одговорности чланова Савезне владе прописује се савезним законом.

Члан 85. — Министри, комисије и комитети Савезне владе имају правилнике, наређе и упутства на основу и ради спровођења савезних закона, уредаба и упутстава Савезне владе.

Министри се старају о правилном извршењу савезних закона, уредаба и упутстава Савезне владе и одговарају за њихову примјену у грани државне управе, којој руководе.

Сако савезним законом могу се успостављати нове и викдати постојећа министарства, комисије и комитети.

Члан 86. — Министарства су највиша савезна надлежства у одређеној грани савезне државне управе.

Члан 87. — Министарства Савезне владе су савезна или савезно-републичанска.

Савезна министарства су: Министарство вањских послова; Министарство народне одбране; Министарство саобраћаја; Министарство поште; Министарство вањске трговине.

Савезно-републичанска министарства су: Министарство финансија; Министарство унутарњих послова; Министарство рударства; Министарство трговине и снабдевања; Министарство пољопривреде и шумарства; Министарство рада; Министарство грађевина; Министарство правосуђа.

Члан 88. — Савезна министарства руководе у праву непосредно преко властних органа одређеном граном државне управе на читавој територији ФНРЈ.

Савезна министарства могу за извршења послова своје надлежности поставити своје опомоћнике при владама република и оснивати одјеле и отсеке при народним одборима.

Савезно-републичанска министарства обављају послове из одређене области државне управе посредно преко одговарајућих министарстава у народним републикама, а непосредно могу управљати само одређеним пословима, подужењима и установама опће државног значаја.

Члан 89. — Савезна влада може уређебом проијети извршење послове своје надлежности из области привреде и народне одбране на уже савјете министара.

Уређебом о оснивању савјета министара одређи се састав и надлежност ових савјета.

ДЕВЕТА ГЛАВА

НАЈВИШИ ОРГАНИ ДРЖАВНЕ ВЛАСТИ НАРОДНИХ РЕПУБЛИКА

Члан 90. — Највиши орган државне власти народних република јесте Народна скупштина републике.

Народну скупштину републике бирају грађани републике на вријеме од четри године према прописима Устава и закона републике.

Члан 91. — Народна скупштина републике врши створена права републике на основу Устава републике у сагласности са Уставом ФНРЈ.

Члан 92. — Закондавајућу власт у републици врши искључиво Народна скупштина републике. Она врши све послове из надлежности републике, уколико уставом републике нису пренесени у надлежност Председништва Народне скупштине или владе републике.

Члан 93. — Народна скупштина републике бира за руковођење сједницама председника, потпредседнике и секретаре.

Члан 94. — Народна скупштина бира Председништво Народне скупштине републике, које се састоји од председника, једног или више потпредседника, секретара и чланова, чији број одређује Устав републике.

Члан 95. — Народна скупштина републике именује Владу републике.

ДЕСЕТА ГЛАВА

ОРГАНИ ДРЖАВНЕ УПРАВЕ НАРОДНИХ РЕПУБЛИКА

Члан 96. — Највиши извршни и надлежни орган државне власти народне републике јесте влада републике.

Влада републике је одговорна Народној скупштини републике, којој полаже рачун о својем раду. У времену између два засједана Народне скупштине, влада републике одговара и полаже рачун о својем раду Председништву Народне скупштине републике.

Члан 97. — Влада републике је потчињена Уставу ФНРЈ, Уставу републике, савезним законима и законима републике.

Она доноси уређе и обавезна упутства за примјену савезних закона и закона републике, уредаба и обавезних упутстава савезне владе, или на основу нарочитог законског овлашћења. Она се стара о тачном извршењу савезних закона и закона републике.

Члан 98. — Министри републике имају право да издају правилнике, наређе, упутства на основу и ради извршења савезних закона, закона републике као и уредаба и упутстава савезне владе и владе републике.

Министри републике се старају о правилном извршењу савезних закона, закона републике, као и уредаба и упутстава савезне владе и владе републике.

Члан 99. — Министарства републике су савезно-републичанска или републичанска.

Члан 100. — Савезно-републиканска министарства у народним републикама обављају поред послова из власти надлежности и послове савезно-републиканских министарстава савезне владе на основу њихових правила, наредба и упутстава.

Члан 101. — Министарства републике осмивају се Уставом републике у сагласности са Уставом ФНРЈ.

Законима републике могу се оснивати нова и укидати стара млини старства у сагласности са Уставом ФНРЈ, Уставом републике и савезним законима.

ОРАНИ ДРЖАВНЕ ВЛАСТИ АУТОНОМНИХ ПОКРАЈИНА И АУТОНОМНИХ ОБЛАСТИ

Члан 102. — Права и дјелокруг аутономије аутономних покрајина и аутономних области одређује се Уставом републике.

Члан 103. — Статут аутономне покрајине односно аутономне области доноси у сагласности са Уставом ФНРЈ и Уставом републике највиши орган државне власти аутономне покрајине или аутономне области, а потврђује га Народна скупштина републике.

Члан 104. — Највиши орган државне власти у аутономној покрајини јесте Народна скупштина аутономне покрајине, коју бирају грађани аутономне покрајине на вријеме од четири године и која се састаје према одредбама Устава републике.

Народна скупштина аутономне покрајине бира као свој извршни и надободани орган Главни извршни одбор аутономне покрајине.

Највиши орган државне власти у аутономној области јесте Областна народни одбор, који бирају грађани аутономне области за вријеме од три године и који одржава своје скупштине према одредбама устава републике.

Областни народни одбор бира као свој извршни орган Областни извршни одбор.

ДВАНАЕСТА ГЛАВА

ОРГАНИ ДРЖАВНЕ ВЛАСТИ

АДМИНИСТРАТИВНО-ТЕРИТОРИЈАЛНИ ЈЕДИНИЦА

Члан 105. — Органи државне власти у мјестима (селима, мањим градовима, котарима, округима и областима) јесу народни одбори.

Народне одборе села и мањих градова бирају грађани на вријеме од двије године, а народне одборе котара, градова, округа и области бирају грађани на три године.

Народни одбори котара, градова, градских реона, округа и области одржавају своје редовне скупштине према прописима Устава народних република.

Члан 106. — Народни одбори руководе радом потчињених органа управе, привредног и културног изградње у своје дјелокругу, осигуравају заштиту јавног поретка, и чување закона и права грађана; утврђују мјесни буџет.

Народни одбори доводе у оквиру своје надлежности опће прописе (одлуке) на основу Устава, закона и опћих прописа виших органа државне власти.

Члан 107. — Народни одбори су дужни да се у извођењу опћих и мјесних задатака ослањају на иницијативу и широко учешће народних маса, и на организације радног народа.

Члан 108. — Извршни и надободани органи народних одбора, осим у мањим селима, јесу извршни одбори, које бира скупштина Народних одбора. Извршни одбор сачињавају претседјик, потпретседјик, тајник и чланови.

Члан 109. — Извршни орган народног одбора у мањим селима сачињавају претседјик и тајник.

Члан 110. — Мјесни извршни одбор сазива у законски предвиђеном року мјесни одбор бирача, коме полаже рачун о својој раду. Права и дужности мјесног одбора бирача одређује закон.

Члан 111. — Извршни и надободани органи народних одбора потчињени су како својој народној одбору, тако и извршним и надободаним органима виших органа државне власти.

Члан 112. — Народни одбор може имати за руковођење појединим грана управе одјеле односно одтјекне, који стоје под руководством извршног одбора. Одјели и одтјекни потчињени су у својој раду извршном одбору, а истовремено и одговарајућем одјелу вишег народног одбора и надлежном министарству републике.

ТРИНАЕСТА ГЛАВА

СУДОВИ И ЈАВНО ТУЖИОШТВО

а) СУДОВИ

Члан 113. — Органи правосудја у Федеративној Народној Републици Југославији јесу: Врховни суд ФНРЈ, врховни судови република и аутономних покрајина, народни окружни и котарски судови и војни судови.

Законима се могу оснивати посебни судови за одређене врсте спорова.

Судови изричу правду у име народа.

Члан 114. — Судови су у изрицању правде независни.

Судови су одвојени од управе у свим степенима. Одлуке једног суда може наизмјеници само надлежни виши суд.

Члан 115. — Судови суде по закону.

Члан 116. — Расправљање пред судовима врши се по правичној јавно.

Члан 117. — Сви судови суде по правичној вијећу. Вијеће котарског и окружног суда кад суди у првом степену састоји се од старшињ судца и потшињка, који су у суђењу равноправни. Пресуду којом се изриче казна лишења слободе са принудним радом преко 10 година или тежа казна може доићи у првом степену само окружни или виши суд.

Члан 118. — Поступак пред судовима води се на језику републике, аутономне покрајине или аутономне области, гдје се суд изводи. Грађани, који не знају тај језик могу се служити својим матерњим језиком. Тим грађанима не се осигурава право на уживање са цијелокупним материјалом и пратећег рада судца преко преводилаца.

Члан 119. — Врховни суд ФНРЈ бира тајним гласањем Народна скупштина ФНРЈ у заједничкој сједници оба дома за вријеме од четири године.

Врховни суд републике односно аутономне покрајине бира тајним гласањем народна скупштина републике односно народна скупштина аутономне покрајине за вријеме од четири године.

Судове аутономних области, области и округа бирају тајним гласањем скупштине народних одбора аутономне области, области и округа за вријеме од три године.

Среске судови бира скупштина среског народног одбора за вријеме од двије године. Иста лица могу више пута бити бирања за судије.

Законима се не прописује начин избора свих судова.

Члан 120. — Врховни суд ФНРЈ је највиши судски орган ФНРЈ у грађанским, кривичним и војним предметима.

Врховни суд ФНРЈ надлежан је за рјешавање сукоба надлежности између судова република, између грађанских и војних судова, између судова и других власти са подручја двије или више република, као и између својих вијећа и врховних судова појединих република.

Савезним законом одређује се у којим је случајевима Врховни суд ФНРЈ суди у првом, а у којим случајевима у другом степену.

Члан 121. — Врховни судови република и аутономних покрајина на одјељној законитост правдомиса одлука свих судова републике односно судова аутономне покрајине.

Жалбу против правдомиса одлука може подићи само јавни тужилац. Одлука по жалби прогимравомиса судских одлука не дјелује на пресуђену ствар, уколико савезни закон не одреди другачије.

б) ЈАВНО ТУЖИОШТВО

Члан 122. — Јавно тужоштво јесте орган Народне скупштине ФНРЈ за вршење надзора над тачним испуњавањем закона од стране министарства Савезне владе и осталим њеним потчињених управних органа Савеза и република, службених лица и свих грађана.

Члан 123. — Јавно тужоштво ФНРЈ и његове замјенике именује Народна скупштина ФНРЈ. Јавно тужоштво народних република и аутономних покрајина и њихове замјенике именује на приједлог скупштине народних република односно аутономних покрајина Народна скупштина ФНРЈ.

Обласне, окружне и котарске јавне тужошце именује јавни тужилац републике односно аутономне покрајине у сагласности са јавним тужоштем ФНРЈ.

Члан 124. — Сви су јавни тужошци независни од свих мјесних одбора, а подређени су само јавном тужошћу ФНРЈ и од њега пријазу наређења и упутстава.

Члан 125. — Јавни тужошци имају право подизања тужбе, жалбе и право интервенције у току судског и управног поступка као и право подизања жалбе за заштиту законитости против правдомиса одлука судова и управних органа.

ЧЕТРИНАЕСТА ГЛАВА

ОДНОСИ ИЗМЕЂУ ОРГАНА ДРЖАВНЕ ВЛАСТИ И ОРГАНА ДРЖАВНЕ УПРАВЕ

Члан 126. — Претседништво Народне скупштине ФНРЈ може поништити или укинути уређе, упутства и рјешена савезне владе, ако нису у сагласности са Уставом и савезним законом.

Савезна влада може поништити или укинути правилике, наредбе, упутства и рјешена савезних министара, ако нису у сагласности са Уставом, савезним законима, уредбама, упутствима и рјешенима савезне владе.

Члан 127. — Претседништво народне скупштине републике може поништити или укинути уређе, упутства и рјешена владе републике, ако нису у сагласности са Уставом ФНРЈ, Уставом републике, савезним законом и законом републике.

Влада републике може поништити или укинути правилике, наредбе, упутства и рјешена министра републике, ако нису у сагласности са савезним Уставом, упутствима и рјешенима савезних министара, законима републике, ако нису у сагласности са Уставом републике, савезним законом и законом републике.

Члан 128. — У пословима из савезне надлежности Савезна влада може обуставити све акте владе републике, а савезни министри све акте министара републике, ако нису у сагласности са савезним Уставом, савезним законом и законом републике и уредбом савезне владе односно правиликом савезног министра и уредбом владе републике.

Члан 129. — Претседништво Народне скупштине републике одксно Народна скупштина аутономне покрајине и виши народни одбор могу поништити или укинути све законе и неправилне акте њихих народних одбора.

Влада републике, поједини њени министри, Главни извршни одбор аутономне покрајине у оквиру своје надлежности могу поништити или укинути све незаконите и неправилне акте извршних одбора. Извршни одбори виших народних одбора имају исто право према њихим извршним одборима.

Скупштина народног одбора може поништити или укинути све незаконите и неправилне акте свога извршног одбора.

Извршни одбор вишег народног одбора односно Главни извршни одбор аутономне покрајине и влада републике могу обуставити од извршења све незаконите и неправилне акте скупштине шжег народног одбора и предлозици својој скупштини да их поништи или укине.

Члан 130. — Виши народни одбор, народна скупштина аутономне покрајине односно Претседништво Народне скупштине републике може распустили виши народни одбор и расписати изборе за нови народни одбор. Скупштине вишег народног одбора, народна скупштина аутономне покрајине односно претседништво скупштине републике може распустили извршни одбор шжег народног одбора и одредити избор новог извршног одбора.

ПЕТАНАЕСТА ГЛАВА

ЈУГОСЛОВЕНСКА АРМИЈА

Члан 131. — Југословенска армија је оружана сила Федеративне Народне Републике Југославије. Њен је задатак да осигурава и брани независност државе и слободу народа. Она је чувар неповредности државних граница, она служи одржавању мира и безбједности.

Члан 132. — Војноком команданта Југословенске армије именује Народна скупштина ФНРЈ. Врховни командант руководи својом војном силом Федеративне Народне Републике Југославије.

ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 133. — Сва лица млађа од 18 година, која су била увезена у Брчкој епископе за изборе за Уставотворну скупштину, задоржавај стечено бирачко право.

(Текст Устава прештампан је из брошуре »Нацрт Устава Федеративне Народне Републике Југославије«, коју је издао Министарство за Конституцију).

БАЊАЛУЧНА ХРОНИКА

Uspjela premijera „Kostane“ na banja-lučkoj pozornici

1. decembra ove godine Narodno pozorište u Banjoj Luci prikazalo je Stankoviću „Kostane“ kao svoji poznatace prestaviu i ovaj pozorišni sezoni.

U glavnim ulogama su učestvovali Dobrica Radenković u ulozi Mitke; Ratko Sarić u ulozi Stojana; Ivo Pranjić u ulozi Hadži Tome i Julija Pejić u ulozi „Kostane“.

Jukia Peľnović uspjela je da se potpuno uoči u ličnost „Kostane“, vranjske cikanke, koja simbolizira zanosnu i plahovitu mladost, punu senzibiliteta, žvrog dušnog osvjeđavanja i pjesme.

„Kostane“ nije jednostavna ličnost. Kroz nju se borisav Stanković uspio da dođe istinski tragičnom osobo, koje u sukobu patnjaľhalnog i grubog realnog života pod krat letećim estog vijeka ne umiri i ne mogu da se snadu. Peľnović je potpuno toľro shvatila i razumjela „Kostanin“ u savno sebićnu dušu „Kompane“ i izvavrredno je, a naročito u četvrtom činu, interrretirala.

Takor sut i to glavne muške uloge dobro igrao.

Naročito je Dobrica Radenković u uspjehom oživio osobu Mitke, koji u mladost i duševnoj ciganji „Kostanic vidu svoje stare ljubavi i svoju proslavu ostalo. Ovo je sa psihološke strane centralna ličnost Stankovićeve „Kostane.“ Žal za mladost, traganjem za starijom novom, ljubavna čulnost, tuž, dočakati, strah, ljubavna snost, što u stvari i čini osobu Mitke, Radenković u se sceni odlično izživljava. Ovakvo uspjela je interpretacija Mitke omogućilo mi je, porped istoglo u dobro poznavanje južnoslovenskog govornog žargona, kojim je dramski komad „Kostane“ napisana.

„Kostane“ je jedno od najbolje izvedenih pozorišnih komada u ovoj sezoni na banja-lučkoj sceni. Ona nas je uvjerila da naše banja-lučko pozorište ima vrlo talentirani omladica i da u svome radu obaveća velike uspjeha.

C. Sijarić

ŠTA TREBA DA UČINE NAĐELJCI

Okružni narodni odbor u Banjoj Luci dozirao je Sreskom narodnom odboru u Bos. Dubnici, ostalog i četrdeset xhvala dinara kao pomoć za smještaj i ishranu izbjeglica kojih tamo ima četiri stotine dvadeset tri. Na to Sreski narodni odbor aktom br. 7321-45 od dvadeset šestog novembra o. god. odgovara: „Na gorne narećene javlja se da se u ledje u Bos. Dubnici ne može ništa od hrane, od jeće i obuće nabaviti za izbjeglice i zato ovaj odbor NEĆE ni slati nikoga po dodjeljenim novcu u iznosu od 40.000 Din. (četrdeset xhvala dinara), jer ga ne može u tošiti.“

Doč dob javljenja u Bos. Dubnici gladni i niđu toľni i bosn. doćni nesvesni ljudi odbijaju da zamu novac, koji im je dodjeljen za pomoć, izbjeglicama.

Devetog novembra ov. godine Okružni narodni odbor u Banjoj Luci uputio je akt br. 2714/45 Sreskom narodnom odboru Banja Luka u kome se izmjenjava da invidualske porodice trećaju krenuti ućno petnaestog novembra na kolonizaciju u Voćovinu. Akt je primio i potpisao primatak činovnik toga nalještva Mišo Vućević i dradio ga zatvorenog u ladanji ni sašeg stola sve do četrnaestog novembra, kada je na traćenje Okružnog narodnog odbora akt poronjen i upućen kasno mesinjsk odbornika vlasti. Radi toga iz banja-lučkog sresca otišao je na kolonizaciju samo pet imalidskih porodica u mjesto trideset pet kolonija je trebalo da ode.

Banja Luka radošno дочеkuje demobilisane borce

Kao sva naša mješta i naš grad je svećano doćećao demobilisane borce Jugoslovenske Armije. Organizaciju doćeka demobilisanih drugova i drugarića vršio Okružni odbor za demobilisane, koja se brane oko doćeka, smještaja, ishrane i ispraznja naših boraca.

Doćeku demobilisanih prisustvuju graćanstvo, omladina, vojska sa glazbom.

Odeće-će za socijalnu politiku Okružnog narodnog odbora u Banjoj Luci daće je Voľnom poduzetu ućtostnu parni odjećna, grubu i ćtostnu zimsku odjeću za demobilisane. Okružna komisija za demobilisane uspjela je preko ćtostnu drugova i drugarića u vodi birniju da svi budu utopšeni u najškrtnijem vremenu i da svojim dlanom gđlom dopirnuće paćotom doćku izgraćne naše oštarine.

Slasmo djeću onih, koji svojim nivotima spasie našu djeću

Naloprima naših narodnih xhvalisti biće spaćeno ćtostnu xhvala naše djeće, nezbrinute djeće naših nalix boraca.

No u nedostaku dovoljnog broja djećijih domova, u koje bi se smještala naša nezbrinuta djeća, naloprima vlasti su odlučile, da se pristupi otvorenju i zaštiti te djeće, smještavaju ih putem kolonizacije kod pojedinih porodica. U tu svrhu je odobren veliki kredit, na he se za svako kolonizirano djetete prihati po Din. 500. mjesечно, a Narodne vlasti se uz to još obaveću, da he svakom takvom djetetu u obavećuju odjeću i obuću dva puta godišnje, zdravstveno zaštite i školski pribor, ako djetete poćaha školu.

Staratelji koji budu primali djeću, moraju biti potpuno zdravi, a politički ispravni. Osim toga njihov stan i njihovo materijalno stanje trećaju biti zadovoljavajuć, kako djeća se te stranje ne bi trpćela. Sa djetlom se treća ophoditi i odgajati ih kao da su roćena, a djetici dorasloću za školu o mognuti poćahće škole.

Da bi se taj zadatak u potpunosti ostvario, potrebno je svećdo no zlaćanje svih naših ustanova, svih graćana naše zemlje. Samo na terenu našeg okruga je 27.000 djeće, ratne siročadi. Od toga je izdvoćeno 3.635, koji nemaju ni oću, niti majke, a niti ni kog drugog svoća, koji bi se oćima moglo starati. Ovih 3.635 djeće — ratne siročadi moramo putem kolonizacije još tokom ovog mjeseca zbrinjiti.

Asinija za koloniziranje naše djećine je u punom ćeku. Porod Okružnog odbora za kolonizaciju djeće, formirani su Gradski i Sreski odbori. U te odbore ušli su predstavnici naših narodnih organizacija, te predstavnici kultur no prosvjetnih i socijalno humanih društava. Odrećeni su i povjerenici za kolonizaciju. Dujnost je svih xhva, da našim narodu ukaz-

СРЕДЊА ПОЉОПРИВРЕДНА ШКОЛА ОТПОЧЕЛА СЕ СА РАДОМ

Ma da porušena je bez dovoljno inventara i učila, Srednja poljoprivredna škola otpočela je svoj redovan rad prije nekoliko dana.

Na glavnoj zgradi treća ovih dana da se podigne krov, kako bi se zidovi zaštitili od oborina i vjetrova. Ovim radovima rukovodi inženjer Adamović.

Kao što je poznato, ova škola je ranije imala stepen niže poljoprivredne škole, ali je sada, zbog čime velike važnosti za spremanje stručnih poljoprivrednih kadrova sa sela, pretvorena u Srednju poljoprivrednu školu. Kako je sve toćena, ovo je i prva generacija koja u oćim kraćevima treća da otpoćne, zajedno sa ostalim stručnicima maćagronomima invidijsko posao oćo proućavaju, teorijsko i praktičnog rada po sva pitaњanja koja se tiću unaprećje poljoprivredne.

Nastavnici i ostalo osobeće škola

ju na pravo stanje ratne siročadi da prikupie podatke o budućim starateljska djeće, i da izvršie sve pripreme, kako bi se kolonizacija uspjeno i na vrijeme obavila.

Svećodnevno se javljaju ljudi, koji izjavljaju želju, da primie djeću, ima ih i troje djećine, ne pravie pitanje, da li he im se kod toga prućiti kakva materijalna pomoć ili ne. Osjećaju čast, da primie djeću naših prvoboraca. Djeću onih koji ne poćahće svoju javost, da bi smo im slobodno djeću, a nam ostavie svoju djeću, da se oćima starimo i bomećmo.

Držani i narodnim vlastima, kao prvi starateljska te djeće nije nikako svećedilo, kome he se ta djeća povjereni. Ona su naše veliko blago, naša nada i budućnost, pa he se oćima voditi velika briga. Nije njih volje, da ćtostnu potvrdno bilo kome, već samo onim koji su dostoini da postanu staratelji te djeće naših xhvaloborićih drugova. Stoga he se i nakon koloniziranja doćeka strogo računati, kako je toj djeći, kako žive, kako se vaspitavaju.

Vjerujemo, da he ljudi našeg okruga rado i sćojstno prihvatiti tu svoju djeću, da he im tokom ovog mjeseca omognuti topao oćinski dom. Sama Banja Luka je u mogućnosti, da primi bar 1.500 ratne siročadi. Ni ostala mješta neће izostati, pa se opravdano nadamo, da he Priredor prijeti 500, Bos. Gradlićka 500, Bos. Dubnica sa Oraćovo 100, Sanki Most 400, Pulaćvor 100, Mionjski Grad 100, Kotor Varoš 100, Srebni 50, sres. Laktasini 100 i sres. Piskavica 100 ratne siročadi.

Time ćemo ispuniti naš zadatak i odćujiti naš dug prema domovini i oćima, koji valode u borbi za našu Federativnu Narodnu Republiku Jugoslaviju, za naš bolji život.

D. K.

ISPRAVAK

Ф. Д. Ђорѓане послао нам је сли једног исправак:

Уредништву «Гласа», Банја Лука, Поводом чланка «Пољажо само што нисам познан», који је ишао у Вашем листу «Глас» број 21 од 24. XI, 1945. године, који не одговара истини, мољимо да се у наредном броју Вашег листа на истој мјести отпштама овој исправак:

У листу «Глас», број 21 од 24. XI, 1945. године отпштам је чланак под насловом «Пољажо само што нисам познан», написан од неког прозваника. Тај чланак је неистинит. Неистинит је избог тога, што Ф. Д. Ђорѓане на 18. XI, 1945. није прирећувао игрању с улазницом од Дин. 20- по особи, него је прирећувао дао Ф. О. Д. «Жозара» о чему свједоче издани плакати.

Смрт фашизму — Слобода народу!

За потпретједника: И. Добровић, Секретар: Цин.

ОБНОВА ФИСКУЛТУРНОГ ДОМА У БАЊОЈ ДЛУЦИ

У Радничком domu одржана је конференција радника и намјештеника наше индустрије довета Банја Лука, коју је сазвао Мјесни одбор Савеза радника и намјештеника инд. довета у Банjoj Длуци.

Међу осталим проблемима о којима се је дискутовало истакнуто је потреба што књићег ослободљивања наоćкултурног дома (ив. Сокој. дом).

Ову акцију покренуло је Мјесно Синдикално виће и као први прилоћ доbio од О. Н. Одбора 125.000 Дин.

На конференцији је доћенез закључак, да he радници и намјештеници инд. довета бесплатно, тако да he сталска раднићна граћ, предузећа изградiti прозоре и врата, zajedno са сталарица који самостално раде, те исте монтирати и поставити.

Одмах сутра дан О. Н. О. одобрило је јелове трпце, од којих ће управа држ. шум. инд. предузећа извршати потребан граћ.

Осим тога на конференцији су претресани актуелни проблеми нове и ућешна радника и намјештеника индустрије довета у изградњи земље.

Секретар Мјесног одбора друг Ивоћ Душко Пајин, говорио је о потребама радничке класе под бипитним изворним режимима и даказ, затим је истакао потребу што јестење сраћене мануелних и интелектуалних радника, као и потребу што јачег изграћивања и јачања класне и политичке свјести.

Затим је говорио испред Мјесног Синдикалног вића друг Фрањо Савић, стари борец из радничке партије и вољ војске. У свом говору истакао је значај синдиката и његову улогу у одној привредни план земље, надање је говорио о теškoćама које стоје пред нама, али које ћемо заједничким снагама преборити и створити од наше земље економски јак и политички моћан државу.

На крају је закључено, да се овај кове конференције одржавају сваке доуће недеље.

ISPRAVAK

У гласи трећој напшта Уставна ФНРП у којој се говори о основним правима народа и република, испуштен је члан 12 и 13 који гласе:

Члан 12. — Раграњеница и међународних република врши Народни скупштина ФНРП. Националне мањине укључују у ФНРП сва права и заштити стог културног развика и сабодне употребе свога језика.

